

In één alinea kan de tijd wel drie of vier keer wisselen

Djûke Poppinga in gesprek met Margot Poll

Djûke Poppinga (1956) is vertaler Arabisch-Nederlands en vertaalde meer dan zestig romans uit verschillende Arabische landen, waaronder Egypte, Syrië, Libanon en Marokko. Van de Libanese schrijfster Hanaan al-Sjaikh vertaalde ze bijna het gehele oeuvre, met als bekendste werk Het verhaal van Zahra. Ook vertaalde ze een aantal titels van Nobelprijswinnaar Nagieb Mahfoez, waaronder haar favoriet, De Midaksteeg. Ten tijde van dit interview werkt ze aan de vertaling van een roman van de Palestijnse schrijfster Adania Shibli over een jonge Palestijnse journaliste die in de bezette gebieden op zoek gaat naar het verhaal achter een verkrachtingsincident dat in 1949 heeft plaatsgevonden.

Margot Poll studeerde Italiaanse taal- en letterkunde in Florence en Leiden en was redacteur bij NRC, aanvankelijk bij Binnenland, later bij de Boekenredactie. Ze schreef toen vooral over (vertaalde) Italiaanse literatuur.

In één alinea kan de tijd wel drie of vier keer wisselen

In een speciale vertaaleditie van NRC Boeken sprak Margot Poll in november 2022 met enkele literair vertalers over ‘hun moeilijkste zin’. Derde in de reeks was Djûke Poppinga, die vertaalt uit het Arabisch.

أدخلونا ووزعوا الصابون العسكري ضرباً على الرأس. شتائم... تركيز شديد في هذه الشتائم حول موضوع ألا نلوط بعضنا بعضاً !!، وأنهم يعرفون أننا كلنا لوطيون.

(Ingekorte zin uit Syrische gevangenisroman van Mustafa Khalifa uit 2008)

Ze lieten ons binnen. We kregen allemaal een stuk zeep naar ons hoofd geslingerd. Er werd gescholden en ze peperden ons vooral in dat we niet met elkaar mochten vozen. Ze wisten heus wel dat we allemaal homo’s waren.

(Ingekorte zin uit: *De schelp* (2022) van Syrische schrijver Mustafa Khalifa)

Het is een passage over het baden in de gevangenis. De zin is grof bedoeld. Dat zie je door het gebruik van het woord loeti (afgeleid van de Bijbelse naam Lot) dat ‘sodomiet’, ‘pederast’, ‘homofiel’ betekent. Omdat het geschreven Arabisch een wat formeler karakter heeft dan het Nederlands, kies ik dan voor een krachtig idioom: ‘geslingerd’ (in plaats van ‘slaan’) of ‘vozen’ (in plaats van ‘sodomie bedrijven’). Het hangt ook wel van de roman af of ik de woordkeuze aanpas – bij een roman van Nagieb Mahfoez zou ik dat minder snel doen. Alle Arabische landen hebben dezelfde Arabische schrijftaal en elk land heeft zijn eigen dialect. Het dialect van Mustafa Khalifa is Syrisch. Dat zie je soms terug in het idioom en in de dialogen. Maar afgezien daarvan is er dus geen verschil tussen een Egyptische, Marokkaanse, Libanese of Syrische roman.

Eigenlijk bestaan er in het Arabisch geen moeilijke of gemakkelijke zinnen. Elke Arabische zin levert dilemma’s op bij het vertalen doordat het Arabisch qua grammatica, zinsstructuur en idioom ver af staat van Europese talen. Gemakkelijk oplosbare verschillen zijn bijvoorbeeld dat de tegenwoordige tijd van het koppelwerkwoord ‘zijn’ in het Arabisch nauwelijks wordt gebruikt (‘zij moe’ in plaats van ‘zij is moe’) of dat hetzelfde woord meerdere keren wordt herhaald in een zin waardoor je als vertaler vele equivalenten moet zoeken omdat het anders in het Nederlands lelijk is. Maar er zijn ook ontelbare kenmerken van het Arabisch die wel problemen opleveren. Zo kan er in het Arabisch in één alinea soms wel drie of vier keer van tijd gewisseld worden. In het Nederlands leidt dat vaak tot een vervreemding die niet zo bedoeld is. Het Arabisch kent daarnaast geen systematische interpunctie. Dat is historisch zo gegroeid. Lange zinnen worden aan elkaar geregen door voegwoorden en kunnen soms wel een hele pagina of zelfs meer beslaan. Bij vertalingen is de oplossing doorgaans om een zin in kleinere segmenten op te knippen, zoals ik hier heb gedaan. Je ontkomt er vaak niet aan. Maar als het wel lukt en als ik het gevoel heb dat het een reden heeft, probeer ik de lange zin te handhaven.